

καὶ θαλασσῶν. — Εἴμεθα ἤδη μακράν: ἠρώτησα τὴν Ψυχὴν. Καὶ αὕτη, μὲ ἤρεμον φωνήν. — Ὁ χρόνος καὶ αἱ ἀποστάσεις, μοὶ εἶπεν, οὐδὲν δύναται, οὐδὲν ἰσχύουσιν. Βῆμα ἔν εἶναι δι' ἡμᾶς ἢ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄχρι τοῦ ἐτέρου πόλου ἕκτασις. Καὶ τῶν ἀνέμων ταχύτεροι: δυνάμεθα νὰ ὤμεν: καὶ τῆς θυέλλης ὀρηκτικώτεροι, καὶ τοῦ κεραυνοῦ ραγδαιότεροι καὶ ὀξύτεροι. Ἡ Ἀρχή, ἐξ ἧς ἐκπορεύομαι, καὶ ἧς εἰμὶ ὄργανον, ἐδημιούργησε τοὺς κόσμους καὶ τὰ στοιχεῖά των. Αὕτη δαμάζει, αὕτη διέπει τὸ Σύμπαν, εἰς σκοπὸν καὶ τέλος ρητὸν ὀρίζουσα τὰς δυνάμεις ταύτας τῆς Φύσεως, τὰς ἐκπληττούσας τὸν ἄνθρωπον, εἶπεν ἡ Ψυχὴ.

*

Μετ' ὀλίγον ἔστημεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἀτελευτήτου ὄροσειράς. Γήινον τότε θέαμα ἀνυπέροβητον ἐξετυλίχθη μεγαλοπρεπῶς πρὸ ἐμοῦ. Ἐμπροσθεν καὶ ὀπισθεν ἡμῶν, ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ ἀριστερῶν ἠπλοῦντο ὑπὸ τοὺς πόδας μου ὄρη ὑψηλά, κοιλᾶδες, φάραγγες, δάση, ὑδάτων πηγαί, πεδιάδες, ποταμοί, ἔρημοι, λίμναι, λειμῶνες. Ἐκείθεν τῶν ξηρῶν, ἀτελευτήτος ἐξετείνετο ὁ Ὠκεανός. Ἡ φύσις πᾶσα, ἐν παντὶ τῷ ποικίλῳ αὐτῆς μεγαλεῖω καὶ θελγήτῳ, ἐπεδείκνυεν, ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ καὶ χρόνῳ, τὴν καλλονὴν αὐτῆς, ἐφήμερον φεῦ! πεπρωμένην νὰ μακρυνθῇ ὑπὸ τὴν χεῖρα τοῦ θανάτου, τοῦ μόνου ἀληθοῦς κυριάρχου τῆς Γῆς. Εἰς τὰ ὑψηλὰ ἐκεῖνα, τὰ ἀδιαλείπτως ὑπὸ χιόνος σκεπόμενα, ὑπὸ τυφῶνων, θυελλῶν καὶ ἀνέμων μαστιζόμενα, ὑπὸ φυγᾶδων νεφελῶν ὀμιχλωδῶν στεφόμενα, ὑπὸ ὑετῶν καὶ ὀμβρῶν ραγδαίων ποντιζόμενα, ὅπου οὐδεμία βλάστησις κρατεῖ, οὐδεμία ζωὴ ὑπάρχει, οὐδὲ δύναται νὰ ὑπάρξῃ, οὐδεὶς ἦχος, ἐκτὸς τῆς μεγασθενοῦς φωνῆς τῶν στοιχείων, ἀκούεται. Οὐδέποτε ποῦς ἀνθρώπου ἐπάτησεν ἐκεῖ. Παρθένος εἶναι ἡ κορυφή.

[Ἐπεται τὸ τέλος]

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

Ἡ Μικρὰ Κόμησσα

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΟΚΤΑΒΙΟΥ ΦΕΓΙΕ

ΚΑΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΝ Ε. Δ. ΡΟΪΔΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Η'.

10 Οκτωβρίου ἐκ τῆς Μοῦσῆς τοῦ Ροξέλ.

Ἴδου πάλιν ἐγὼ εἰς τὸ κελλίον μου, ἐκ τοῦ ὁποίου δὲν ἔπρεπε ποτὲ νὰ ἐξέλθω. Οὐδέποτε περιέκλεισαν οἱ τέσσαρες οὗτοι ψυχροὶ τοῖχοι ταραχὴν καὶ ἀθλιότητα μεγαλειότεραν τῆς ἰδικῆς μου! Δὲν θέλω νὰ καταρασθῶ τὸ ἀνθρώπινον λογικόν, τὴν φρόνησιν καὶ τὴν φιλοσοφίαν, ἀφοῦ οὐδὲν τούτων εὐγενέστερον ἔχομεν ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀλλὰ καὶ πόσον τὰ εὐρίσκω μικρὰ καὶ ἀνεπαρκῆ νὰ δώσουν εἰς τὴν ψυχὴν μας γαλήνην καὶ ἡσυχίαν! Ἀλλ' ἀκουσε τὴν συνέχειαν τῆς οἰκτρᾶς μου ἱστορίας.

Χθές, χάρις εἰς τὴν πρόνοιαν τῆς κυρίας Μαλουέ,

ἔμεινα μόνος εἰς τὸν πύργον καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν. Περὶ τὸ μεσονύκτιον ἤκουσα ἐπιστρεφούσας τὰς ἀμάξας καὶ μετ' ὀλίγον ἐπεκράτησε βαθεῖα σιωπὴ καὶ ἡσυχία, μέχρις οὐ περὶ τὴν τρίτην ὥραν τῆς πρωίας ἐξηγέρθη τῆς πυρετώδους νάρκης, ἧτις ἀπὸ τινῶν νυκτῶν ἀντικαθίστῃ τὸν ὕπνον μου, ὑπὸ τοῦ τριγμοῦ θύρας ἀνοιγομένης καὶ ἔπειτα κλειομένης εἰς τὴν αὐλὴν μετὰ πολλῆς προφυλάξεως. Ἄγνοῶ διὰ τίνας παραδόξου καὶ αἰφνιδίου συνδυασμοῦ ἰδεῶν τὸ τοιοῦτον συνηθέστατον γεγονός ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν καὶ ἐτάραξε τὰς φρένας μου. Ἀναπηδήσας ἐκ τῆς ἑδρας ἐφ' ἧς ἀνεπαυόμην ἐπλησίασα εἰς τὸ παράθυρον καὶ εἶδα ἄνδρα ἀποχωροῦντα μὲ λαθραῖον βῆμα πρὸς τὴν δενδροστοιχίαν. Ἀμέσως ἐνόησα ὅτι ἡ θύρα διὰ τῆς ὁποίας εἶχεν ἐξέλθει ἦτο ἡ τῆς πτέρυγος τοῦ πύργου τῆς παρακειμένης τῇ βιβλιοθήκῃ καὶ περιεχοῦσης τὰ εἰς τοὺς ξενιζομένους προσωρισμένα δωμάτια. Ταῦτα ὅμως ἦσαν κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην πάντα ἀκατοίκητα, ἐκτὸς μόνον ἂν εἶχε διανυκτερεύσει εἰς τὸν πύργον καὶ τὸν συνῆθη αὐτῆς κοιτῶνα ἢ κυρία Πάλμα.

Ἐννοεῖς ἤδη ὁποία ἐπεφοίτησεν εἰς τὸν νοῦν μου ἀλλόκοτος ἰδέα, ἣν ὅτε μὲν ἀπώθουν ὡς ἀβάσιμον καὶ μωρὰν, ὅτε δὲ ὑπερισχυοῦσης τῆς ἐκ τῆς πείρας τοῦ κόσμου ἀπαισιοδοξίας ἐθεώρουν ὡς πιθανὴν καὶ κυνικωτάτην τοῦ μυθιστορήματός μου λύσιν. Ἡ αὐτὴ μὲ κατέλαβεν ὑπὸ τοιαύτης βασανιζόμενον ἀγωνίας, συναρμολογοῦντα τὰς ἀναμνήσεις μου, καὶ σταθμιζόντα μετὰ παιδαριώδους ἐπιμονῆς τὰς ἐλαχίστας λεπτομερείας, αἰτινες ἠδύναντο νὰ ἐπιρρῶσωσιν ἢ νὰ διαλύσωσι τὰς ὑποψίας μου. Ἡ ὑπερβολὴ τοῦ καμάτου μοὶ ἐδωροφόρησεν ἐπὶ τέλους δῖον ὕπνον, μετ' ὃν ἠγέρθη κατὰ τι φρονιμώτερος. Ἀδύνατον μοὶ ἦτο ν' ἀμφιβάλλω ἐπὶ στιγμὴν περὶ τῆς πραγματικότητος τῆς νυκτερινῆς ὄπτασις μου, ἔκλινα ὅμως νὰ πιστεύσω ὅτι ἀπέδωκα εἰς αὐτὴν σημασίαν ἣν δὲν εἶχε. Καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅμως, καθ' ἣν θ' ἀπεδεικνύοντο βásiμα τὰ χειρότερά μου προαισθήματα, εἶχα μὲν ἀφορμὴν νὰ θρηνήσω ἐπὶ τῷ λυπηρῷ τούτῳ δείγματι τῆς γυναικείας κουρότητος καὶ παλιμβουλίας, οὐδὲν ὅμως μετὰ τὰ διατρέξαντα δικαίωμα νὰ θεωρήσω ἑμαυτὸν ὡς προσβεβλημένον ἢ δὲ στοιχειώδης ἀξιοπρέπεια μοὶ ἐπέβαλλεν ἐπιτακτικῶς τὴν ἀδιαφορίαν ἢ τοῦλάχιστον τὴν ὑπόκρισιν τοιαύτης. Ἄν ἡ κυρία Πάλμα ἐνόμισεν ὅτι ἐτιμῶρει οὕτω τὴν ἄρνησίν μου, δὲν ἔπρεπε νὰ ἐννόησῃ ἐκ τῆς συμπεριφορᾶς μου τὴν πλήρη τῆς τοιαύτης ἐκδικήσεως ἐπιτυχίαν, ἠλπίζα δὲ ὅτι μετὰ τὴν ἀναχώρησίν μου ὁ χωρισμὸς καὶ ὁ χρόνος ἤθελαν πράναι βαθυμῆδον τὴν δριμύτητα τῆς πληγῆς μου. Καταβάς εἰς τὴν αἴθουσαν περὶ τὴν δεκάτην καὶ ἡμίσειαν, κατὰ τὸ σῆμα, εὔρον ἐν αὐτῇ τὴν κυρίαν Πάλμα, ἧτις εἶχε διανυκτερεύσει τῷ ὄντι εἰς τὸν πύργον. Ἡ θεὰ ὅμως αὐτῆς ἡσύχως διαλεγομένης καὶ τὸ γλυκὺ μειδίαμα, δι' οὐ μ' ἐκαλημέρισε, διεσκέδασαν ἐν ἀκαρεῖ πᾶσαι ὑποψίαι καὶ ἠλάφρωσαν τὸ στήθος μου ἀπὸ τοῦ πιεζόντος αὐτὸ ἀφορήτου βάρους. Ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ πρόσθετον βάσανον τοσοῦτον ἐπαχθῆ, ἦτο ἀνακουφίσις οὕτω μεγάλη, ὥστε ὁ συνήθης πόνος μου μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς

αἰσχίστης ἐκείνης περιπλοκῆς μοι ἐφάνη σχετικὴ εὐτυχία. Οὐδέποτε ἠσθάνθην τρυφερωτέραν ἢ κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην πρὸς τὴν μικρὰν κόμησσαν συμπάθειαν καὶ σχεδὸν εὐγνωμοσύνην ἐπὶ τῷ ὅτι μοι ἐπετρέπετο νὰ διατηρήσω ἀγνὴν καὶ ἄσπιλον τὴν εἰκόνα αὐτῆς εἰς τὴν καρδίαν μου . . .

Τὸ ἀπόγευμα ἦτο προωρισμένον εἰς ἔφιππον παρὰ τὴν θάλασσαν ἐκδρομὴν, εἰς ἣν ἔστερξα μετὰ πολλῆς προθυμίας νὰ παρευρεθῶ. Ἡ συνοδεία μας, τὴν ὁποίαν ἠῤῥξησαν κατὰ τὸ σύνθηρος νέοι τινὲς ἰππεῖς ἐκ τῶν περιχώρων, ἐξῆλθε τῆς αὐλῆς τοῦ πύργου περὶ τὴν δευτέραν ὥραν μετὰ μεσημβρίας, ἐν εὐθυμίᾳ τὴν ὁποίαν κατώρθωσα νὰ συμμερισθῶ. Ἀφοῦ ἰππεύσαμεν οὕτω ἐπὶ τινὰ λεπτά, ἡ κυρία Πάλμα μ' ἐπλησίασεν αἰφνιδίως.

— «Εἶχα ἀπόφασιν νὰ μὴ σᾶς εἶπω τίποτε . . . αἰσθάνομαι ὅτι κάμνω κακὴν πράξιν, ἀλλὰ δὲν ἀντέχω πλέον !»

Τότε κατὰ πρῶτον παρετήρησα τὴν τρομερὰν τῆς φυσιογνωμίας τῆς ἀλλοίωσιν καὶ τὴν ἐν τῷ βλέμματι αὐτῆς εἰκονίζομένην ἀπερίγραπτον ἀγωνίαν — «Λοιπόν, ἐξηκολούθησε διὰ φωνῆς, ἥς οὐδέποτε θὰ λησμονήσω τὸν πένθιμον ἦχον, «ἐγείνα χθὲς αἰσχρὰ γυνή· καὶ σεῖς πταίετε.»

Ταῦτα εἰπούσα ἐκέντησε τὸν ἵππον καὶ μ' ἀφῆκεν ἐμβρόντητον ἐκ τῆς πληγῆς, τῆς τόσον μᾶλλον ὀδυνηρᾶς, καθ' ὅσον εἶχα πύσει ἤδη φοβούμενος αὐτὴν καὶ πλὴν τούτου, διότι οὐδ' ἔγνος ὑπῆρχε αὐθάδους προκλήσεως εἰς τὴν φωνὴν τῆς ἀθλίης γυναικὸς, ἀλλ' ἦτο κραυγὴ ὀλοφύχου ἀπελπισίας, παράπονον σφαγιασθέντος θύματος, προσθένον εἰς τὴν κατέχουσάν με ἀθυμίαν τὰς τύψεις ἀνησύχου συνειδότος.

«Ὅτε ἠδυνήθην νὰ στρέψω τὸ βλέμμα περὶ ἐμέ, ἠπόρησα ὁ ἴδιος διὰ τὴν τύφλωσιν ἣτις μὲ κατεῖχεν ἀπὸ τῆς πρωίας. Μεταξὺ τῶν πιστοτέρων θεραπόντων τῆς κυρίας Πάλμα συνηριθμεῖτο καὶ τις κύριος Μωτέρνης, τοῦ ὁποίου ἡ πρὸς ἐμὲ ἀντιπάθεια, καίτοι περιστελλομένη ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς καλῆς ἀνατροφῆς, ὀλίγον ἀπέχε φανερᾶς ἐχθρότητος. Ὁ κύριος οὗτος εἶναι ἀνὴρ τριακονταετής, ὑψηλός, ξανθός, εὐρωστος μᾶλλον ἢ κομψός, κανονικῆς ἀλλ' ἀμοῖρου ἐκφράσεως φυσιογνωμίας, ἔχων πείραν τοῦ κόσμου ἰκανήν, πεποιθήσιν εἰς ἑαυτὸν μεγάλην καὶ πνεύματος οὐδὲ κόκκον. Ἡ συμπεριφορὰ αὐτοῦ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀπαισίου τούτου περιπάτου ἤρκει μόνη νὰ καταστήσῃ καταφανεὲς ὅτι ἐνόμιζεν ἑαυτὸν δικαιούμενον νὰ μὴ φοβῆται πλέον οὐδένα ἀντίζηλον παρὰ τῆ κυρίᾳ Πάλμα, ἀφ' ἧς οὐδὲ βῆμα ἀπεμακρύνετο, ἀποτείνων συνεχῶς εἰς αὐτὴν τὸν λόγον χαμηλῆ τῆ φωνῆ, προσφέρων παντοίας περιποιησεις μετὰ προσποιητῆς ἐπιφυλάξεως καὶ οὐδὲν παραλείπων ἐκ τῶν δυναμένων νὰ μυθήσῃ τὸ κοινὸν τὸ μυστήριον τῆς ἐξαιρετικῆς εὐνοίας, ἧς ἐτύγγανε παρ' αὐτῆ. Κατὰ τοῦτο ὅμως ἔχανε τὸν κόπον του· καθότι ὁ κόσμος, ἀφοῦ ἐξήντησε τὴν κακίαν αὐτοῦ εἰς ἐρεῦρεσιν ἀνυπάρχων παραπτωμάτων, ἐφαίνετο μὴ βλέπων τὰ ψηλαφητά.

Ἀδύνατον μοι εἶναι, φίλε μου, νὰ σὲ περιγράψω τὸ χάος συγκινήσεων καὶ διαλογισμῶν, ἅτινα συνε-

κρούοντο εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν καρδίαν μου. Τὸ ἐπικρατοῦν εἰς πάντα ταῦτα καὶ βιαιότερον αἰσθημα ἦτο ἄσπονδον καὶ αἰώνιον μῖσος κατὰ τοῦ ἀνδρός ἐκείνου. Ἡ ἐκλογὴ ἄλλως αὐτοῦ μοι ἐπροξένει λύπην μᾶλλον καὶ ἀηδίαν ἢ ἐκπληξιν. Ὁ κύριος Μωτέρνης ἦτο ὁ πρῶτος τυχὼν ἀνὴρ, ὃν ἔλαβεν ἡ ἀθλία γυνὴ μετὰ περιφρονητικῆς ἀδιαφορίας, ὡς λαμβάνει τὸ οἶον δῆποτε πρόχειρον ὄπλον ὁ ἀποφασίσας ν' αὐτοχειριασθῆ. Τὰ δὲ πρὸς τὴν γυναῖκα ταύτην αἰσθηματά μου εὐκόλως μαντεύεις· οὐδ' ἔγνος μνησικακίας κατ' αὐτῆς, ἀλλ' ἀδιήγητος λύπη, συμπλήρης οἶκτος, τύψεις ἀνησύχου συνειδότος καὶ πρὸ πάντων πικρὰ διὰ τὴν ἀρνησίαν μου μεταμέλεια. Τότε κατὰ πρῶτον κατενόησα πόσον ἠγάπων αὐτὴν, ὅπως δὲ ἀκατάληπτοι μοι ἐφαίνοντο ἤδη οἱ λόγοι οἱ πείσαντές με πρὸ δύο ἡμερῶν ὅτι μεταξὺ αὐτῆς καὶ ἐμοῦ μεσολαβεῖ ἄρρηκτον τεῖχος. Πάντα τὰ πρὶν κωλύματα μοι ἐφαίνοντο μηδαμινά, μόνη δὲ ἡ ἀπὸ τῆς χθὲς χωρίσασα ἡμᾶς ἄβυσσος πραγματικῆ καὶ ἀνυπερβλήτου. Κατὰ παράδοξον δὲ ἀντίφασιν, ἐνῶ ἡ ἰδέα τοῦ ἀνεπανορθώτου παρίστατο εἰς ἐμὲ φαινοτέρα ἢ ἡλικίης ἀκτίνας, ἀδύνατον ἐν τούτοις μοι ἦτο ν' ἀποδεχθῶ καὶ νὰ ὑπομείνω αὐτὴν! Τὴν γυναῖκα ἐκείνην ἐθεώρουν ἀπολεσθεῖσαν δι' ἐμὲ ἀνεπιστρεπτὴ καὶ δὲν ἠδυνάμην νὰ παραιτηθῶ αὐτῆς . . . Ἀλλόκοτα τότε σχέδια καὶ ἄξια παράφρονος ἀποφάσεις ἐβασάνιζον τὸν νοῦν μου. Ὁρεγόμενη νὰ προκαλέσω ἐφ' οἷα δῆποτε προφάσει τὸν κύριον Μωτέρνην, νὰ τὸν ἀναγκάσω νὰ μονομαχήσῃ αὐθωρεῖ, καὶ ἀφοῦ τὸν συντρίψω ὡς ἔρπετόν, νὰ φύγω μετ' αὐτῆς καὶ νὰ νυμφευθῶ κατησχυμένην τὴν γυναῖκα, ἣν ἀπεποιήθην, ὅτε ἦτον ἀγνή! Αἰσχύνομαι νὰ τὸ ὁμολογήσω, ἀλλ' ἡ ἰδέα αὕτη κατεῖχε τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ πολλὴν ὥραν, μόλις δὲ ἠδυνήθην νὰ ἐκδιώξω αὐτὴν ἀναλογιζόμενος ὅτι ἡ ἀηδία καὶ ἡ ἀπελπισία θὰ ἦσαν οἱ μόνοι καρποὶ τοιαύτης ἐνώσεως αἰμοσταγοῦς ἀνδρός μετ' ἀτιμασθείσης χειρός.

Ἡ κυρία Πάλμα κυριευθεῖσα ὑπὸ πυρετώδους τινὸς ἐξάψως διέπραττε καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ περιπάτου παντοίας ἐπικινδύνους ἰππευτικὰς τρέλλας, αἱ δὲ ἐκρήξεις τῆς θορυβώδους αὐτῆς εὐθυμίας ἀντήχουν εἰς τὰ ὠτά μου ὡς θρῆνοι σπαρασσομένης καρδίας. Διαβαίνουσα πλησίον μου μοι ἀπέτεινεν ἄπαξ ἔτι τὸν λόγον. — «Μὲ ἀποστρέφου. Δὲν εἶναι ἀλήθεια;» Σείσας ἀποφατικῶς τὴν κεφαλὴν, ἐταπεινώσα τοὺς ὀφθαλμούς καὶ οὐδὲν ἀπεκρίθη.

Ἄμα ἐπιστρέψαμεν περὶ τὴν τετάρτην ὥραν, ἔσπευσα νὰ μεταβῶ εἰς τὸν κοιτῶνά μου· ἀλλ' ἐνῶ ἀνέβαινα τὴν κλίμακα, ἠκούσθη αἴφνης ἐν τῷ προθαλάμῳ θόρυβος φωνῶν συγκεχυμένων καὶ σπυδόντων βημάτων. Καταβὰς ἐν σπουδῇ ἔμαθον ὅτι ἡ κυρία Πάλμα καταληφθεῖσα ὑπὸ νευρικῆς κρίσεως εἶχε μετακομισθῆ εἰς τὴν παρακειμένην αἴθουσαν. Διὰ τῆς ἡμικλείστου θύρας ἤκουον τὴν σοβαρὰν καὶ γλυκεῖαν φωνὴν τῆς κυρίας Μαλουέ, εἰς ἣν ἐμιγνύετο ἐκ διαλειμμάτων ἀναρθρὸν τι παράπονον ὡς ἀρρώστου παιδίου. Μὴ ὑπομένων τὸ λυπηρὸν τοῦτο ἄκουσμα ἔφυγα μετὰ σπουδῆς.

KATEYODION

Ἡ ἐπιστολὴ σου, ἣν εἶχα λάβει ἐπιστρέφων, μοὶ ἐχρησίμωσεν ὡς εὐλογος ἀφορμὴ ὅπως ἀναχωρήσω ὅσον τάχιστα τοῦ ἀπαισίου τούτου πύργου. Πάντες ἐνταῦθα γνωρίζουσι τὴν συνδέουσαν ἡμᾶς φιλίαν καὶ οὐδεὶς ἠπόρησεν ἀκούων ὅτι ἔπρεπε νὰ σ' ἐνταμώσω ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὥρων. Προβλέπων τοιαύτην ἀνάγκην αἰφνιδίᾳ ἀναχωρήσεως εἶχα παραγγεῖλει ὄχημα ἀπὸ τριῶν ἡδὴ ἡμερῶν. Διατάξας λοιπὸν τὸν ἡνίοχον νὰ μὲ περιμένῃ εἰς τὴν ἄκραν τῆς δενδροστοιχίας μετέβην ν' ἀποχαιρετήσω τοὺς οἰκοδεσπότας. Ὁ κύριος Μαλουέ, ὅστις δὲν ἐφαίνετο γνωρίζων τὰ διατρέχοντα, κατενύγη ἀποχαιρετῶν με καὶ μοὶ ἐπεδαψίλευσε δείγματα ἀγάπης δυσαναλόγου πρὸς τὴν βραχειάν διάρκειαν τῆς γνωριμίας ἡμῶν. Ἴσῃ σχεδὸν στοργῇ μοὶ ἐπέδειξεν ὁ φίλος τοῦ κύριος Βρεῦλης, ἐμπνεύσας μοὶ διὰ τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ μεγάλην τύψιν συνειδότης, δι' ἣν σ' ἔστειλα γελοιογραφίαν τοῦ ἀξιολόγου τούτου ἀνθρώπου. Ἡ δὲ κυρία Μαλουέ ἐπέμεινε νὰ μὲ συνοδεύσῃ βήματά τινα περαιτέρω ὑπὸ τὴν δενδροστοιχίαν ἡσθάνομην δὲ τὸν βραχίονα αὐτῆς τρέμοντα ἐπὶ τοῦ ἰδικοῦ μου, ἐνῶ μ' ἔδιδεν ἀσημάντους τινας παραγγεῖλιας διὰ τοὺς Παρισίους. Καθ' ἣν στιγμὴν ἐμέλλομεν ν' ἀποχωρισθῶμεν καὶ ἐνῶ ἔσφιγγον τὴν χεῖρα αὐτῆς μετὰ κατανύξεως. — «Λοιπὸν, κύριε» μοὶ εἶπε δι' ἀσθενεστάτης φωνῆς, «ὁ Θεὸς δὲν ἔστερξε νὰ εὐλογήσῃ τὴν φρόνησιν ἡμῶν!»

— «Κυρία μου,» ἀπεκρίθην, «ὁ Θεὸς ἀναγινώσκει εἰς πᾶσαν καρδίαν καὶ γνωρίζει πόσον ὑπῆρξαμεν εἰλικρινεῖς . . . Ἄλλως τε βλέπει πόσον ὑποφέρω καὶ ἐλπίζω νὰ με συγχωρήσῃ».

— «Ἐστὶ βέβαιος περὶ τούτου», ἀπεκρίθη δακρύουσα. «Ἄλλ' ἐκεῖνη . . . εἶναι ὄντως ἀξιολύπητος!»

— «Λυπηθῆτέ τῃν, μὴ τὴν ἐγκαταλείψετε. Χαίρετε, κυρία μου».

Ταῦτα εἰπὼν ἐπέβην τοῦ ὀχήματος, κινήσαντος ἀμέσως. Ἀντὶ ὅμως νὰ μεταβῶ εἰς τὴν κωμόπολιν, διέταξα τὸν ἡνίοχον νὰ μὲ ὀδηγήσῃ μέχρι τῶν ὑπερκειμένων τῆς ἐρεπωμένης Μονῆς λόφων, ἐκεῖ δὲ πεζεύσας παρεκάλεσα αὐτόν νὰ μεταβῇ μόνος εἰς τὸ χωρίον καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ τὴν ἐπιούσαν τὸ πρωί. Ἄδύνατον μοὶ ὑπῆρξε, φίλε μου, ν' ἀντισταθῶ εἰς τὸν πειρασμὸν τοῦ νὰ διανυκτερεύσω ἄπαξ ἔτι εἰς τὴν ἐρημίαν ἐκείνην, ὅπου ἤμην τοσοῦτον ἡσυχος καὶ εὐδαίμων, πρὸ ὀλιγίστων φεῦ! ἡμερῶν.

[Ἔπεται συνέχεια]

Αἱ μεσαιωνικαὶ ἑλληνικαὶ σπουδαὶ ἐν τῇ Δύσει

Ἡ σπουδὴ τῆς μεσαιωνικῆς ἡμῶν γλώσσης καὶ φιλολογίας, ἣτις οὐχὶ πρὸ πολλοῦ μόλις ἐρασιτέχνης τινας οὕτως εἶπεν ἐπησχόλει, ὀριστικῶς πλέον ἐπολιτογραφῆθη μετὰ τῶν ὁμοτίμων καὶ ἀδελφῶν ἐπιστημῶν ἐν τῇ Δύσει. Ἡ νίκη ἣν οἱ θιασῶται αὐτῆς πέρυσι καθήγαγον ἐν Μονάχῳ διὰ τῆς ἐπισήμου ἀναγνώρισεως τῆς νέας ἐπιστήμης ὡς αὐτοτελοῦς κλάδου τῆς καθόλου ἑλληνικῆς γλωσσολογίας καὶ φιλολογίας, ἦτο περιφανής. Ἐκτοτε δὲ αἱ

χρησταὶ περὶ αὐτῆς ἐλπίδες ἐπραγματώθησαν ἐν τάχει τοσοῦτον λαμπρῶς, ὥστε ὡς ἡγεμονίς ἐγκαθιδρύθη ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ θρόνου τῆς παρὰ τὰς πρεσβυτέρας ὑπὸ παντός τοῦ λογίου κόσμου σεμνομένης ἀδελφῆς. Ὅστις ποτὲ τὸν μετρίοφρονα σπουδαστὴν τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Μονάχου, τὸν σήμερον καθηγητὴν ἐν αὐτῷ κ. Κρουμβάχερ, ἐγνώρισεν ἐκμανθάνοντα ἐν τῇ συναναστροφῇ Ἑλλήνων συσπουδαστῶν τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης, δὲν θάρνηθῃ τὸν εἰλικρινῆ θαυμασμὸν εἰς ἄνδρα, ὅστις μόνον διὰ τῆς σιδηρᾶς αὐτοῦ ἐπιμονῆς καὶ μόχθου ἐπιστημονικοῦ περιγραφῆς ἀνωτέρου ἐπέτυχε τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο. Ἄλλ' οὐχ ἦσσαν θὰ ἐκπλαγῆ ἐπὶ τῇ πληθῶρῃ τῶν ποικίλων ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τούτου κατὰ τὸ παρελθὸν ἡδὴ ἔτος μόνον συντελεσθεισῶν ἐργασιῶν. Οἱ τέσσαρες τόμοι τοῦ *Byzantinische Zeitschrift* (Byzantinische Zeitschrift) τοῦ λήξαντος ἔτους πρόκεινται περιφανῆς μάρτυριον θαυμαστῆς ἐπιστημονικῆς παραγωγῆς, ἧς μετέσχον Γερμανοὶ καὶ Γάλλοι, Ἀγγλοὶ καὶ Ῥῶσοι καὶ Ἕλληνας σοφοί.

Ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τοῦ κέντρου τούτου καὶ ὑπὸ τύπον ἰκανῶς διάφορον ἀνεπτύχθη ἡ ἐργασία ἐν Παρισίοις ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Ψυχάρη. Ἐν Μονάχῳ ἴσταται ὁ κ. Κρουμβάχερ εἰς τὸ μέσον παλαιμάχων κατὰ τὸ πλεῖστον τῆς ἐπιστήμης, ὧν τὴν ἐργασίαν συγκεντρώνει εἰς τὸ περιοδικὸν αὐτοῦ. Ὁμοίως δὲ καὶ τὰ θέματα τῶν ἐμβριθῶν αὐτῶν μελετῶν ἀνάγονται μᾶλλον εἰς τὸν εὐρὺν κύκλον τῆς φιλολογίας τῶν Βυζαντινῶν καὶ τῆς ἐρεῦνης τῶν συγγραφέων. Ὁ κ. Ψυχάρης ἐξεναντίας ἐργάζεται κυρίως μόνος ἐν Παρισίοις, ἀλλ' εἶνε δημιουργὸς σχολῆς, ἧς οἱ μαθηταὶ συγκεντροῦνται περὶ τὸν διδάσκαλον καὶ παρ' αὐτοῦ λαμβάνουσι φῶς καὶ ὀδηγίαν εἰς τὰς ἰδίας ἐργασίας. Καὶ τάντικείμενα δὲ τῆς μελέτης αὐτῶν περιορίζονται μᾶλλον εἰς τὸν εἰδικώτερον κύκλον τῆς γλωσσικῆς ἐρεῦνης, ἣτις περιλαμβάνει πάντα τὰ ποικίλα φαινόμενα τοῦ μεταβηθλήμενου ἑλληνικοῦ ἰδιώματος ἀπὸ τῶν παλαιότητων αὐτοῦ ἀρχῶν μέχρι τῆς σημερινῆς αὐτοῦ ἀναπτύξεως. Τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ ἐνέργειαν διευθύνει κυρίως καὶ ὁ κ. Κρουμβάχερ πρὸς ὅμοιον σκοπὸν, συγκεντρῶνων διὰ τῆς ἀκαδημαϊκῆς διδασκαλίας περὶ ἑαυτὸν νεαροὺς μαθητάς, οἵτινες ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις τοῦ διδασκάλου ἀνευδότης πρὸς ἴδια ἐπιστημονικὰ τέλη ἐργάζονται. Ἄλλ' ὁ κ. Ψυχάρης ἔχει ὡς πρὸς τοῦτο ἴδιον σύστημα καὶ πρὸ μικροῦ ἔτι παρέσχεν ἐξαιρετὸν τι δείγμα τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ ὡς ἀρχηγοῦ σχολῆς πολλὰ ὑπισχυμένης.

Πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχω τὸ πρόσφατον αὐτοῦ σύγγραμμα *Etudes de philologie néo-grecque: recherches sur le développement historique du Grec*, ὀγκώδη τόμον περιλαμβάνοντα ἐν εἰδει εἰσαγωγῆς πολυσήμερον πραγματείαν αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, μετὰ δὲ ταύτην ἄλλας ἀνεξαρτήτους ἀπ' ἀλλήλων μελέτας τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, πλὴν συμβολῆς τινος ἰδίας τοῦ κ. Κρουμβάχερ. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο εἶνε τὸ πρῶτον εἰς τὴν σειράν ἄλλων ὁμοίων, τὰ ὅποια μέλλουν ν' ἀκολουθήσουν, προϊόντα ἐξαιρέτα τοῦ ὑπὸ τῶν χειρῶν φιλοπόνων ἐργατῶν καλ-